

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 07 maja 2018 roku

ZSM.422.9.2018.AC

**Pan
Joachim Brudziński
Minister Spraw Wewnętrznych
i Administracji**

w trosce o ochronę praw małoletnich cudzoziemców przybywających do Polski w obawie przed prześladowaniami oraz poważną krzywdą grożącą im w kraju pochodzenia, działając w odpowiedzi na – wciąż docierające do mnie – bardzo niepokojące sygnały o powtarzających się przypadkach naruszania przez funkcjonariuszy Straży Granicznej prawa tych dzieci i ich rodziców do złożenia podczas kontroli granicznej wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz nawiązując do poprzednich wystąpień Rzecznika Praw Dziecka¹ w tym obszarze, chciałbym przedstawić Panu Ministrowi propozycję rozwiązania, które mogłoby przyczynić się do wyeliminowania tego rodzaju nieprawidłowości.

Należy przypomnieć, że w swoich skargach (kierowanych m.in. do Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Praw Obywatelskich, ale także Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie² oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka³) rodziny cudzoziemców podnoszą, że – mimo wielokrotnego deklarowania przez nich podczas kontroli granicznej drugiej linii chęci ubiegania się w Polsce o ochronę międzynarodową oraz opisanie represji grożących im w kraju pochodzenia, funkcjonariusze Straży Granicznej mieli przez wiele tygodni, a niejednokrotnie miesiące uniemożliwiać cudzoziemcom złożenie stosownego wniosku, wydając wobec nich kolejne decyzje o odmowie wjazdu na terytorium RP.

Kierownictwo Straży Granicznej stara się odpierać te zarzuty, przedstawiając notatki urzędowe sporządzane przez funkcjonariuszy z czynności kontroli granicznej drugiej linii,

¹ Wystąpienia z 23 marca 2017 r., 24 maja 2017 r. i 24 lipca 2017 r., znak: ZSM.422.4.2017.AC.

² M.in.: sygn. akt IV SA/Wa 3021/16; sygn. akt IV SA/Wa 1847/17; sygn. akt. IV SA/Wa 1846/17; sygn. akt IV SA/Wa 1845/17; sygn. akt IV SA/Wa 1829/17.

³ M.in.: M.K. v. Polska, skarga nr 40503/17; M.A. v. Polska, skarga nr 42902/17; M.K. v. Polska, skarga nr 43643; D.A. v. Polska, skarga nr 51246/17.

z których wynika, że cudzoziemcy mieli podczas rozmowy deklarować jedynie ekonomiczne, socjalno-bytowe przyczyny przyjazdu do Polski, nie podnosząc w ogóle kwestii poszukiwania ochrony międzynarodowej, czy też zagrożenia prześladowaniami lub innymi formami przemocy i wykorzystania w kraju pochodzenia.

W wystąpieniach kierowanych przeze mnie w ubiegłym roku do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji zwracałem uwagę, że jedynie zmiana sposobu utrwalania kontroli granicznej drugiej linii pozwoliłaby na obiektywną weryfikację, która ze stron (Straż Graniczna, czy cudzoziemcy) przedstawia prawdziwy przebieg tych czynności. Podnosiłem, że narzędziem umożliwiającym sprawdzenie, czy podczas kontroli nie doszło do naruszenia prawa cudzoziemców do złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej nie jest z pewnością notatka urzędowa funkcjonariusza Straży Granicznej, jako że rodziny, których ten dokument dotyczy nie są zapoznawane z jego treścią, nie mogą także zgłosić do niego zastrzeżeń.

Moja propozycja, aby nagrywać rozmowy funkcjonariuszy Straży Granicznej, przeprowadzane z cudzoziemcami w toku kontroli granicznej drugiej linii, nie została niestety zaakceptowana przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Niemal w tym samym czasie, 11 września 2017 r., w wywiadzie dla Polskiego Radia Białystok, Pan Minister Mariusz Błaszczak zapowiedział wprowadzenie pilotażowo kamer na mundurach policjantów, uzasadniając to następująco: *To jest rozwiązanie, które będzie dotyczyło drogówki, ale również patroli interwencyjnych. W sytuacji spornej będziemy mieć dowód rozstrzygający, czy doszło do naruszenia prawa, czy też nie w obie strony. To znaczy jest to obiektywne narzędzie, które po pierwsze zdyscyplinuje służbę, a po drugie będzie stanowiło dowód w sprawie, jeżeli ktoś będzie uważał, że został niesłusznie o coś posądzony*⁴.

Z kolei podczas spotkania z funkcjonariuszami Komendy Stołecznej Policji, które odbyło się 18 grudnia 2017 r., ówczesny Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji stwierdził: *[...] kamery pozwolą w sposób jednoznaczny wyjaśnić sytuacje, w których jest słowo przeciwko słowu*⁵.

W pełni zgadzam się z tym stanowiskiem. Chciałbym jednak zwrócić jednocześnie uwagę, że do sytuacji spornych, w których – jak wskazał Minister Błaszczak – słowo jest

⁴ <http://www.radio.bialystok.pl/gosc/index/id/147659>

⁵ <http://policja.pl/pol/aktualnosci/152720,Na-ulicach-Warszawy-pierwsze-patrole-wyposazone-w-kamery.html?search=490887>

przeciwko słowu, dochodzi nie tylko w relacjach jednostka-funkcjonariusz Policji, ale także, co opisywałem powyżej, w relacjach jednostka-funkcjonariusz Straży Granicznej. Bez wątplenia, poziom ochrony praw jednostek przed możliwą arbitralnością funkcjonariuszy nie powinien z pewnością zależeć, od tego, jaką służbę funkcjonariusze ci reprezentują.

W mojej ocenie, przyjęcie w ramach komórek Straży Granicznej odpowiedzialnych za kontrolę graniczną drugiej linii rozwiązania analogicznego, jak to stosowane od kilku miesięcy w komórkach prewencji i kontroli ruchu drogowego Policji tzn. umieszczenie na mundurach funkcjonariuszy kamer nagrywających przeprowadzane czynności, pomogłoby wyeliminować z jednej strony – przypadki naruszania praw rodzin cudzoziemców, z drugiej natomiast – zweryfikować, być może nieprawdziwe, zarzuty formułowane pod adresem funkcjonariuszy. Co szczególnie istotne, wprowadzenie tego rozwiązania nie wpłynęłoby negatywnie na długość czynności, które już dziś są przeprowadzane na granicy państwa.

Wyrażam nadzieję, że przedstawiona powyżej propozycja zyska aprobatę Pana Ministra. Wierzę, że jej wdrożenie pozwoliłoby w pełni zabezpieczyć prawa małoletnich stawiających się na polskich przejściach granicznych, w tym zwłaszcza – ich prawo skutecznego złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej na granicy RP.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 10a ust. 1 w zw. z art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2017 r. poz. 922), proszę Pana Ministra o zajęcie stanowiska odnośnie przedstawionej propozycji.

Z wyrazami szacunku
Michał Jankowski